

Partizanski boj

Ena od prvih oblik odpora je bila pri koroških Slovencih izogibanje vojaški službi. Koroški Slovenci so zbežali iz vojske ali pred vpoklicem vanjo preko zelene meje v Jugoslavijo. Velik del teh ubežnikov je bil doma iz okolice Železne Kaple/Eisenkappel in Sel/Zell Pfarre. Po okupaciji Jugoslavije leta 1941 so se nekateri pridružili partizanom in se leta 1942 vrnili na Koroško, da bi tudi tukaj spodbudili oboroženi boj. Med njimi so bili Ivan Županc-Johan z Obirskega/Ebriach in Jožef Šorli iz Lobnika/Lobnig, ki sta med svojimi znanci in sorodniki izgradila prve tajne odporiške celice. V enem od prvih krajevskih odborov OF (Osvobodilne fronte) so delovali tudi Jurij Pasterk, Karl Prušnik-Gašper, Franci Pasterk-Lenart, Jožef Weinzirl in Jože Blažs.

25. avgusta 1942 je prišlo pri Robežu/Robesch do prvega boja med partizani in nemškimi enotami na koroških tleh; partizanom je kljub izgubam uspelo, da so se obranili napada nacistične enote. Vest o tej partizanski zmagi je prispevala k razširitvi odpora. V teku leta 1942 se je vedno več koroških slovenskih civilistov pridružilo odporu v vrstah borcev OF. Partizani so se borili proti nacističnemu režimu. Zato so že vnaprej imeli proti sebi tisti del civilnega prebivalstva, ki je podpiral nacizem. Bolj ko je postajalo jasno, da bodo Nemčija in njeni zavezniki izgubili vojno, več ljudi se je odvrčalo od nacističnega režima.

Življenje partizanov, ki so se skrivali v gozdovih in hribih, je bilo nenazadnje zaznamovano z bojem za preživetje. To je bilo zagotovljeno le z dobro koordinirano organizacijo terena, ki je – v veliki nevarnosti zase – borce oskrboval s hrano, zdravili in predvsem z informacijami o krajevskih in političnih dogodkih in razvojih. Da ne bi pretirano izkoriščali pomoči naklonjenega prebivalstva, je bilo nujno organizirati živež tudi od nasprotnikov. Kljub temu je pomanjkanje hrane poleg ran ter zimskega mraza in mokrote neredko vodilo v popolno oslabelost in marsikdaj tudi v smrt.

Ženske so imele za partizanski boj velik pomen. Ženske in moški so bili v vseh pogledih enakopravni.

Partizanski borci na Koroškem so bili iz številnih dežel in narodov, ne samo s Koroškega. Odporu so se pridružili številni pobegli vojni ujetniki ter prisilni delavci in delavke, k partizanom pa je uspelo pobegniti tudi nekaj ujetnikom iz koncentracijskega taborišča na južni in na severni strani Ljubelja.

Preganjanje partizanov

V predelih Slovenije, ki jih je zasedla Nemčija, sta boj proti partizanom že skoraj od začetka vodila SS in redna vojska skupaj s policijo. V začetku je kazalo, da na Koroškem za zadušitev klijočega partizanskega gibanja zadostujejo krajevne sile gestapa in orožništva. Pozneje se jim je pridružila mestna in deželna straža (Stadt- und Landwacht), ki jo je ustanovil Himmler kot državni vodja SS in šef nemške policije in ki je delovala kot pomožna policija. Šele po izstopu Italije iz vojne se je povečal strah, da bi se partizansko gibanje razširilo po vsem Koroškem. Avgusta 1944 je bil na Koroško in Gorenjsko prestavljen 13. policijski polk, da bi se boril proti partizanom. V njem so bili poleg rednih policistov tudi rekruti iz raznih dežel. Enota, ki je sodelovala pri pokolu na Peršmanovi kmetiji, je bila še do začetka maja nastanjena na Bistrici in v Pliberku. Potem se je umaknila proti severu, da ne bi padla v roke jugoslovanske vojske, po kapitulaciji Nemčije pa je prišla v britansko ujetništvo. Nekateri od njenih članov so še dalj časa ostali na Koroškem, po ustavitvi postopka pa so se vrnili v domovino ali emigrirali v prekomorske države.